ROLUL EDUCATORULUI - PURTĂTOR DE VALORI ÎN EDUCAȚIA PENTRU PACE A COPIILOR

THE ROLE OF THE EDUCATOR AS A CARRIER OF VALUES IN CHILDREN'S PEACE EDUCATION

CZU: 373.2.011.3-051:37.015.31:172.4 **https://doi.org/10.59295/eie2026.08**

Natalia CARABET,
doctor, conferențiar universitar,
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”
E-mail: *carabet.natalia@upsc.md*

Rezumat. *Articolul abordează problema cadrelor didactice care au rolul purtătorului de valori autentice, adevărate, evidențiind importanța educatorului în formarea morală și socială a copiilor de vârstă preșcolară. Sunt prezentate diverse strategii de formare a valorilor în general la preșcolari, cu accent deosebit pe dezvoltarea valorii păcii ca fundament al unei conviețuiri armonioase. Totodată, articolul descrie metode și activități concrete prin care această valoare poate fi cultivată la copiii mici, precum poveștile educative, jocurile de rol, activitățile artistice și practicile de comportament pro-social. Se subliniază faptul că educatorul, prin exemplul personal și prin crearea unui mediu educațional pozitiv, contribuie esențial la interiorizarea valorilor și la formarea unei culturi a păcii încă din primii ani de viață.*
Cuvinte-cheie: *educație pentru pace, valori, educator, preșcolari, dezvoltare morală, strategii educaționale, cultură a păcii.*

Summary. *The article addresses the issue of teaching staff as carriers of authentic and genuine values, highlighting the importance of the educator in the moral and social development of preschool children. It presents various strategies for developing values in general among preschoolers, with a particular emphasis on fostering the value of peace as a foundation for harmonious coexistence. At the same time, the article describes concrete methods and activities through which this value can be cultivated in young children, such as educational stories, role-playing games, artistic activities, and prosocial behavior practices. It emphasizes that the educator, through personal example and by creating a positive educational environment, plays a key role in the internalization of values and in shaping a culture of peace from the earliest years of life.*
Keywords: *peace education, values, educator, preschoolers, moral development, educational strategies, culture of peace.*

Introducere

La momentul de față are loc actualizarea și modernizarea unor documente de politici educaționale la nivelul educației timpurii. Este deja aprobat în ședința Consiliului Național pentru Curriculum Cadrul de Referință al Educației Timpurii, ediția 2025 [2], care vine

cu un șir de noutăți pentru toți beneficiarii procesului de educație a preșcolarilor, dintre care și o orientare exclusiv prioritară (centrare pe copil, dezvoltare holistică a copilului etc.) pe valorile personale, comune și naționale. Din valorile recomandate, desigur PACEA reprezintă o stare de armonie, stabilitate și absență a conflictelor, violenței sau războiului între indivizi, grupuri sau națiuni. Ea are o valoare morală, socială și spirituală profundă, fiind considerată o condiție fundamentală pentru bunăstarea și dezvoltarea societăților.

În sens moral și etic, pacea reflectă respectul pentru dreptate, toleranță și înțelegere reciprocă. Din punct de vedere social, pacea contribuie la crearea unui mediu sigur și stabil, esențial pentru progres și prosperitate. În ansamblu, pacea are o valoare intrinsecă, fiind un ideal important pentru conviețuirea armonioasă a oamenilor.

La fel, Cadrul de Referință al Educației Timpurii, ediția 2025 [2], pune accent pe cadrele didactice - ne referim la educatorii din grădinițele de copii - ca un adevărat purtător de valori autentice (și personale, și comune, și naționale).

Valorile naționale pe care le promovează un educator includ:

1. Responsabilitatea – asumarea și respectarea rolului de ghid și model pentru elevi.
2. Dreptatea – tratarea tuturor elevilor cu imparțialitate și echitate.
3. Respectul – pentru diversitatea culturală, opiniile și drepturile elevilor și colegilor.
4. Onestitatea – integritatea în activitatea profesională și interacțiunile cu elevii și părinții.
5. Solidaritatea – sprijinirea colegilor și contribuția la comunitatea educațională.
6. Perseverența – angajamentul de a susține dezvoltarea și succesul elevilor în fața provocărilor.
7. Inovarea – promovarea unor metode și practici pedagogice inovatoare pentru îmbunătățirea procesului de învățare.
8. Empatia – capacitatea de a înțelege și de a răspunde la nevoile emoționale ale elevilor.

Aceste valori contribuie la formarea unui educator dedicat, etic și eficient în promovarea dezvoltării armonioase a elevilor și a societății în ansamblu [1, 3].

Educatorul reprezintă un purtător de valori deoarece, în activitatea sa, acesta transmite și modelează principii și norme esențiale pentru dezvoltarea morală, socială și intelectuală a copiilor. Iată câteva argumente în acest sens [3]:

1. Transmiterea valorilor morale și etice: educatorul promovează respectul, responsabilitatea, onestitatea și corectitudinea, influențând formarea caracterului elevilor și contribuind la dezvoltarea unei conduite morale.
2. Modelarea comportamentului: prin exemplul personal, educatorul demonstrează valori precum empatia, toleranța, perseverența și solidaritatea, fiind un model pentru elevi în procesul de internalizare a acestor norme.

3. Crearea unui mediu educațional valoric: în cadrul procesului educațional, educatorul stabilește și promovează valori precum libertatea de exprimare, dialogul constructiv și respectul pentru diversitate, influențând astfel cultura și climatul școlii.
4. Formarea conștiinței civice: educatorul contribuie la dezvoltarea sentimentului de responsabilitate socială și civică, încurajând elevii să adopte valori care susțin coeziunea socială și respectarea drepturilor și obligațiilor.
5. Transmiterea valorilor culturale și naționale: prin activitatea sa, educatorul păstrează și promovează valorile culturale, istorice și naționale, contribuind la identitatea și mândria națională a elevilor.
6. Rolul de ghid și consilier: în procesul de dezvoltare personală, educatorul sprijină elevii în alegerea și internalizarea valorilor ce le vor ghida comportamentul în societate [5].

Prin aceste argumente, se evidențiază faptul că educatorul nu doar transmite cunoștințe, ci și valorile fundamentale care stau la baza unei societăți sănătoase și prospere.

Pacea este o valoare pentru că ea creează un spațiu propice pentru dezvoltare, înțelegere și armonie între oameni, facilitând astfel construirea unui viitor mai sigur și mai prosper pentru întreaga societate [1, 8].

Pacea reprezintă o valoare extrem de actuală în etapa actuală de dezvoltare din mai multe motive importante:

1. *Prevenirea conflictelor și a războaielor*: În contextul globalizării, conflictele armate afectează nu doar zonele direct implicate, ci și întreaga comunitate internațională, generând instabilitate economică și socială. Pacea contribuie la evitarea acestor conflicte și la menținerea stabilității globale.
2. *Dezvoltarea economică durabilă*: Stabilitatea și pacea sunt fundamentale pentru creșterea economică. În absența conflictelor, resursele pot fi direcționate către educație, sănătate și infrastructură, favorizând o dezvoltare echitabilă și sustenabilă.
3. *Respectul pentru drepturile omului*: Pacea asigură un mediu în care drepturile fundamentale ale fiecărei persoane sunt respectate, promovând toleranța, înțelegerea interculturală și coexistența pașnică între diferite grupuri sociale, etnice sau religioase.
4. *Progresul social și educația:* Într-un mediu pașnic, comunitățile pot investi mai eficient în educație, inovare și cultură, contribuind la dezvoltarea umană și la reducerea sărăciei și a inegalităților sociale.
5. *Soluționarea pașnică a problemelor globale*: Probleme precum schimbările climatice, migrația sau pandemiile necesită cooperare internațională și dialog, iar pacea este fundamentul pentru astfel de eforturi comune [8].

Deci, pacea nu este doar o valoare idealistă, ci un element esențial pentru o dezvoltare echilibrată, durabilă și umanizată, fiind în același timp o condiție *sine qua non* pentru construirea unui viitor mai bun [8].

Strategiile de transmitere a valorilor pentru promovarea păcii sunt esențiale pentru construirea unei societăți armonioase și tolerante. Iată câteva dintre cele mai eficiente strategii [5, 9]:

1. Educația pentru pace:
   - Integrarea în curricula școlare a unor materii și activități care promovează valori precum toleranța, respectul reciproc, solidaritatea și non-violența.
   - Organizarea de ateliere, seminare și campanii educaționale despre importanța păcii și a dialogului intercultural.
2. Exemple și modele pozitive:
   - Promovarea de modele de comportament pașnic și de lideri care susțin valorile păcii.
   - Povestiri, biografii și studii de caz despre personalități care au contribuit la promovarea păcii.
3. Comunicare și dialog deschis:
   - Încurajarea dialogului între diferite comunități, culturi și religii pentru a înțelege și respecta diferențele.
   - Organizarea de forumuri, dezbateri și întâlniri interculturale.
4. Mediere și soluționare pașnică a conflictelor:
   - Dezvoltarea abilităților de negociere și mediere pentru a rezolva conflictele fără violență.
   - Promovarea unor mecanisme de soluționare a disputelor bazate pe dialog și compromis.
5. Implicarea comunității:
   - Crearea de inițiative comunitare pentru promovarea păcii, cum ar fi proiecte de voluntariat, evenimente culturale și campanii de sensibilizare.
   - Încurajarea participării active a cetățenilor în viața comunității.
6. Utilizarea mass-media și a tehnologiei:
   - Difuzarea de mesaje pozitive, campanii și povești care promovează pacea și toleranța.
   - Combaterea discursurilor de ură și a dezinformării online.
7. Politici și programe guvernamentale:
   - Implementarea de politici care sprijină coeziunea socială și combat discriminarea.
   - Sprijinirea inițiativelor pentru pace și reconciliere la nivel național și internațional. Prin aplicarea acestor strategii, se poate crea o cultură a păcii,

în care valorile precum respectul, toleranța și solidaritatea devin fundamentale pentru conviețuire [5.9].

Desigur, educatorii din grădinițe au nevoie de susținere în vederea formării valorilor la vârstele timpurii, și noi venim cu unele idei pentru a transmite și a promova valoarea păcii la copiii mici [5]:

1. Povești/povești despre pace
   - Spune-le povești simple despre personaje care își împart jucăriile, ajută colegii sau rezolvă conflicte cu vorba bună.
   - Folosește povești clasice sau creații proprii care ilustrează importanța păcii și a înțelegerii.
2. Jocuri de rol
   - Organizează jocuri în care copiii pot interpreta situații de conflict și apoi găsesc împreună soluții pașnice.
   - De exemplu, „Împărțim jucăriile” sau „Rezolvăm disputele cu cuvinte”.
3. Activități artistice
   - Crearea de desene, colaje/colaje cu simboluri ale păcii, cum ar fi porumbei, inimi sau mâini unite.
   - Încurajează copiii să deseneze cum arată pentru ei „lumea în pace”.
4. Cântece și poezii despre pace
   - Învață-i cântece simple care vorbesc despre iubire, prietenie și pace.
   - Încurajează-i să recite poezii sau să spună fraze despre armonie și bunătate.
5. Practici de bunătate și respect
   - Organizează activități în care copiii învață să își spună „mulțumesc”, „te rog”, să împartă și să fie prietenoși.
   - Învață-i să asculte și să înțeleagă părerea celorlalți.
6. Decorarea spațiului cu simboluri ale păcii
   - Decorează sala de clasă sau locul de joacă cu imagini și mesaje despre pace.
   - Împreună cu copiii, pot realiza un mural sau un colaj cu mesaje pozitive.
7. Exemple din viața de zi cu zi
   - Fii tu însuți un model de comportament pașnic, respectuos și empatic.
   - Discută cu copiii despre situațiile în care trebuie să fii calm și să rezolvi conflictele cu răbdare [5, 7, 9].

Implementând aceste idei, vei ajuta copiii mici să înțeleagă și să aprecieze valoarea păcii într-un mod jucăuș și educațional.

Mai jos, demonstrăm unele rezultate ale activității cu copiii în grădiniță - activități de aplicație (Hulubul păcii), zborul Hulubului - însoțit de un mesaj pentru copiii din toată lumea (desigur un mesaj de Pace).

Imaginea 1. Hulubul păcii

Imaginea 2. Produse ale copiilor la tema „ Hulubul păcii”

Concluzii

În concluzie, educația pentru pace reprezintă o direcție esențială în formarea armonioasă a copiilor de vârstă preșcolară, fiind susținută de noile orientări curriculare din educația timpurie. Educatorul are un rol central ca purtător și promotor al valorilor autentice, contribuind nu doar la transmiterea cunoștințelor, ci și la formarea caracterului, a atitudinilor și a comportamentelor sociale ale copiilor. De asemenea, promovarea unei culturi a păcii necesită implicarea activă a educatorilor, dar și susținere instituțională și comunitară. Astfel, printr-o abordare coerentă și continuă, educația pentru pace poate contribui la formarea unor generații responsabile, capabile să construiască relații armonioase și să participe activ la dezvoltarea unei societăți durabile și prospere.

Bibliografie:

1. BOCANCEA, M. *Valori și educație civică*. Editura Polirom, 2007.
2. Cadrul de referință al educației timpurii, ediția 2025.
3. DUMITRESCU, M. Formarea valorilor în procesul educației pentru pace. În: *Journal of Educational and Social Research*, 2(3), 2012, p. 45-52.
4. LÉVESQUE, S. The educator as a bearer of values: fostering peace and social cohesion. *Journal of Peace Education*, 11(2), 2014, p. 123-137.
5. MIHĂILESCU, A. Educatorul, purtător de valori în educația pentru pace. În: *Revista de Pedagogie*, 56, 2010, p. 89-97.
6. NICOLESCU, L. *Valori și educație interculturală*. Editura Universitară, 2015.
7. UNESCO. *Education for Peace and Democracy*. Documente și ghiduri pentru formarea educatorilor în promovarea valorilor pentru pace. Disponibil pe site-ul UNESCO, 2011.
8. POPESCU, R. Valori și educație pentru pace în școala contemporană. În: *Revista Educației*, 22(4), 2018, p. 112-125.
9. TUDOR, C. *Formarea valorilor în procesul educației civice*. Editura Didactică și Pedagogică, 2009.